ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

კომუნისტი

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს და მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან

№ 126 (20467) — ხუთშაბათი, 1 ივნისი, 1989 წელი. — ფასი 4 კაპ.

სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობა

კამათი მოხსენების გარშემო გაჟღერა დეპუტატმა **ხ. ტ. მელიოხინმა.** პროფკავშირების თავჯდომარე შეეხო ყველაზე მწვავე სოციალურ პრობლემებს. ერთ-ერთი ასეთი პრობლემა, ხაზგასმით აღნიშნა მან, სამინისო პრობლემაა. დაახლოებით ხუთი მილიონი კაცი ცხოვრობს დღეს ცუდ სამინაო პირობებში. ამავე დროს ბინების საშუალო წლიურმა მატებამ ხუთწლედის სამი წლის განმავლობაში მხოლოდ 15 პროცენტი შეადგინა. ასეთი ტემპით 2000 წლისათვის სამინაო პრობლემას ვერ გადავჭრით. ამიტომ ახალმა მთავრობამ, ხაზგასმით აღნიშნა ორატორმა, აუცილებლად უნდა გამოძებნოს შესაძლებლობა დასახული პროგრამის უთუო შესრულებისათვის.

შემდეგ დეპუტატმა გააანალიზა სხვადასხვა კატეგორიის მოსახლეობის ხელფასისა და ფასების შეფარდება, გააკრიტიკა ქალების სოციალურ უზრუნველყოფაში, ჯანმთელობის დაცვაში, კოოპერაციულ მოძრაობასა და სხვა სფეროებში არსებული ნაკლოვანებანი. ორატორს მიაჩნია, რომ უკეე გიისად უნდა გამოვნახოთ სახლები, რათა გავზარდოთ მინამალური პენსიები, გავათავისუფლოთ ქალები ღამის ცვლისაგან, მათი სუფრიანისამებრ მოკუმატოთ ბავშვის მოვლისათვის განკუთვნილი შეებულება, რომელიც ნაწილობრივ უნაზღაურებენ.

პროფკავშირთა დეპუტატების დავალებით ორატორმა გადასცა განაწყენი ახალ მთავრობას. უახლოეს ორ წელიწადში 40-50 მილიარდი მანეთით უნდა შემცირდეს დაუშთავრებელი მშენებლობის თანხა. ეს სახსრები საკმარისია იმისათვის, რომ შემოვიტანოთ კანონები პენსიების, შეებულებების შესახებ, გამოვუყოთ საჭირო სახსრები ხელოვნური ოჯახებს.

ორატორმა მოუწოდა დეპუტატებს ყრილობის მუშაობის შესვენებისას გამონახონ დრო სიმინილოდ, რომ გვირგვინი მიიტანონ ვ. ი. ლენინის მავზოლეუმთან და უცნობი ჯარისკაცის საფლავთან.

ჩვენი რთული დრო იმდენად ალავსეს პრობლემებით, რომ მთელი სიმწვავით ვგრძნობთ, რაოდენ აუცილებელია თითოეულის პირადი პასუხისმგებლობა ვარდაქმნის ბედისათვის, აღნიშნა დეპუტატმა **ე. ე. სოკოლოვმა.** მთელი რიგი მიმართულებებით მისი დაბრკოლების ერთ-ერთი მიზეზი ის არის, რომ დემოკრატიზაციის ბობოქარ ტალღებში დიაცალინის, ორგანიზებულობის ელემენტები ჩრდილში მოექცა.

შეეხო რა ჩერნობილის ტრაგედიას. შედეგებს, დეპუტატმა გააკრიტიკა მთავრობის კომისია, რომელმაც რამდენიმე წლის განმავლობაში ვერ შეიმუშავა უსაფრთხო ცხოვრების დამაჯერებლად და ღრმად გააზრებული კონცეფცია. მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ საბჭოთა კანონმდებლობის საკითხების შემუშავების დროს მომთხოვნელობას ახლა განსაკუთრებით უნდა დაედოს ფასი.

ილაპარაკა რა აზრთა სოციალისტური პლურალიზმის განვითარებაზე, დეპუტატმა აღნიშნა, რომ ზოგან უკვე ყალიბდება ძალები, რომლებმაც შეგნებულად აირჩიეს კონფრონტაციის, ვითარების დესტაბილიზაციის, პარტიის გეზის დისკრედიტაციის გზა. მან წამოაყენა წინადადება: ურიგო არ იქნებოდა ყრილობას მიეღო სპეციალური პოლიტიკური რეზოლუცია გარდაქმნის ბედისათვის მოქალაქეთა პასუხისმგებლობის გაძლიერების შესახებ.

შეეხო რა ქვეყნის წინაშე წამოჭრილ ეკონომიკურ პრობლემებს, დეპუტატმა განაცხადა, რომ ეს არის გამოცდა, რომელიც საზოგადოებამ რაც შიძლება სწრაფად უნდა ჩაბაროს, გამოთქვა თავისი მოსაზრებები ამის თაობაზე მისი დემონოპოლიზაციის, დეცენტრალიზაციის, დემოკრატიზაციის შესახებ.

დეპუტატმა მკაცრად გააკრიტიკა ჯგუფური ამბიციები, მათი მომეტებულობის განწყობილება, ვინც მზად არის ნაკლოვანებებისათვის ბრალო დასდოს გარდაქმნის ინიციატორებს. მან გამოთქვა თავისაზრისი იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გადაიჭრას ეროვნებათშორისი ურთიერთობის პრობლემები, ხაზგასმით გამოკვეთა ცხოვრები ძალა ფორმულისა: ძლიერი ცენტრი — ძლიერი რესპუბლიკები. დეპუტატმა დამსწრეთ მოახსენა, რომ ამბირჩევლებისაგან მიიღო განაწესი: მოვიაროთ ჩვენს საერთო სახლს — სსრ კავშირს.

დეპუტატმა **ვ. ა. მასოლმა** თავის გამოსვლაში თქვა, რომ უკრაინაში სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დარგში მოახერხეს არა მარტო დაეძლიათ, წარმოების ზრდის ტემპის შენელებისა და შრომის ნაყოფიერების დაქვეითების ტენდენციია, არამედ უზრუნველყოთ სარსულსრსო პოტენციალის ზრდა. უფრო სრულად აემოქმედებინათ იგი სოციალური ამოცანების გადასაწყვეტად. და მაინც, მიღწეული დადებითი შედეგები ვერ ხსნის მრავალ მწვავე პრობლემას.

ილაპარაკა რა რესპუბლიკის კომპლექსური სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების, მისი საწარმოო ძალების განლაგების გეგმებზე, ორატორმა აღნიშნა, რომ დღეს უფრო სრულად უნდა გათვალისწინონ რეგიონალური ფაქტორები. ჩვეულებრივ, ისინი დიდად განსაზღვრავენ სავარაუდო მოჩვენებლების დინამიკას, რომელთა შორის დაასახელა ტექნოლოგიური დატვირთვის მკვეთრი ზრდა, ეკოლოგიური ვითარების გარდაუვლა, მშენებლობის ფრონტის უზომო გაწელვა. რესპუბლიკაში დაადგენენ მტკიცე კურსს, რომელიც ითვალისწინებს ეკონომიკის სამომხმარებლო სექტორის განვითარებაში ჩამორჩენის დაძლევას. დასახულია, რომ მომდინარე ხუთწლედის დამლევამდე მოსახლეობისათვის სახალხო მოხმარების საქონლის გამოშვების მიზნით პროფილი შეუცვალონ მრეწველობის თავდაცვითი დარგების დაახლოებით 70 საწარმოს.

ორატორმა ყურადღება მიაპყრო რეგიონალური სამეურნეო ანგარიშისადმი მიდგომას. მან თქვა, რომ ქვეყნის ტერიტორიის შეწონასწორებული და ეფექტიანი განვითარება შესაძლებელია მხოლოდ ერთიანი სახალხო-სამეურნეო კომპლექსის ფარგლებში. ეკონომიკის არავითარი დახშული მოდელები, შინა-რესპუბლიკური ბაზრის დაცვის ხელოვნური არაეკონომიკური ღონისძიებანი სათანადო ეფექტიანობას ვერ მიანიჭებენ მეურნეობრიობას და ეკიც საჭირო უკუგებას ვერ მოგვცემენ. დროებითი მოგება, რომელსაც მოგვცემს შეზღუდვების შემოღება სარეგიონთაშორისო გაცვლა და კოოპერაციაზე, მომავალში ვერ დაფარავს ეკონომიკური ღონაკარგების რაოდენობას, რომ ალარაფერი ვთქვათ მათ უდიდეს პოლიტიკურ ზიანზე, ურთიერთუნდობლობის ზრდასა და მოძმე ხალხების გათიშვაზე.

კულტურის მდგომარეობას, მის ჰუმანიტარულ, ადამიანურ ნაწილს მიუძღვნა მთლიანად თავისი გამოსვლა დეპუტატმა **დ. ს. ლიხაჩოვმა.** საზოგადოებაში, როგორც არ არის კულტურა, თქვა მან, არ არის ზნეობაც. ელემენტარული ზნეობის გარეშე არ მოქმედებს სოციალური თუ ეკონომიკური კანონები, არ სრულდება ბრძანებულებები და ვერ იარსებებს თამამედროვე მეცნიერება. ჩვენი ქვეყნის დაბალი კულტურა უარყოფილ გვაღენს ადენს ადამიანადობრივ ცხოვრებაზე, სახელმწიფოს მუშაობაზე, ეროვნებათშორის ურთიერთობაზე, რადგან ეროვნული უფლებადაცვა კულტურის ერთ-ერთი მიზეზია, მაღალი კულტურის ადამიანები არ არიან მტრულად განწყობილი სხვისი ეროვნებისადმი, სხვისი აზრისადმი და არ არიან აგრესიული.

სამწუხაროდ, თქვა შემდეგ ორატორმა, კულტურის მიმართ ადიდე მოქმედებს ნარჩენების გადმოყოფის პრინციპი. ქვეყნის კულტურის უაღრესად დაბალ დონეზე მეტყველობს კულტურისა და ისტორიის ძეგლების, ბიბლიოთეკების, არქივების, მუზეუმების მდგომარეობა. დეპუტატმა ილაპარაკა აგრეთვე იმაზე, რომ შეუწყვარებლად მცირია ბიბლიოთეკართა შრომის ანაზღაურება. გასაკუთრებით სასოფლო რაიონებში, ძალზე პატარა ხელფასი აქვთ მუზეუმების მუშაკებს — რესტავრატორებს, მცველებს, ექსკურსიამძღოლებს.

კულტურა ვერ იქნება სამეურნეო ანგარიშზე, განაცხადა ორატორმა. იგი ხალხს, ქვეყანას გაცლებით მეტ ფეიგრებას აძლევს, ვიდრე. ბიბლიოთეკების, არქივებისა და მუზეუმების შესაძლო უშუალო შემოსავალი, ვიდრე ეკონომიკასა და ტექნიკის ნებისმიერი დარგი. მაგრამ ამ უკუგებას მაშინვე ვერ ვიღებთ. კულტურისა და ზნეობის დაბალი დონე, დამნაშავეობის ზრდა უნაყოფოს, უსარგებლოს გახდის ნებისმიერ დარგში ყველა ჩვენს ღონისძიებას. ჩვენ ვერ შეეძლებთ ეკონომიკის, მეცნიერების, საზოგადოებრივი ცხოვრების რეფორმას, თუ ჩვენი კულტურა დაბალ დონეზე დარჩება.

საბჭოები სახალხო ხელისუფლების ნამდვილ ორგანოდ ფუნდა იქცეს, თქვა თავის გამოსვლაში დეპუტატმა **ა. პ. იანენკომ.** ამისათვის, რომ ეს ნამდვილად მოხდეს, მისი აზრით, საჭიროა კონსტიტუციის 108-ე მუხლის დამატება, ამასთან სახალხო დეპუტატთა ყრილობას უნდა დარჩეს პერსპექტიული სახელმწიფო გეგმების დამტკიცების, სახელმწიფო ბიუჯეტის დამტკიცებისა და განაწილების უფლება.

დეპუტატმა მთელი რიგი შენიშვნები გამოთქვა საბჭოთა მთავრობის საქმიანობის გამო. მისი აზრით, მინისტრთა საბჭოს მუშაობას ჯეროვნად არ აკონტროლებს უმაღლესი საბჭო, თუმცა კონსტიტუციაში ეს ჩაწერილია. სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭომ, რომელიც მოწოდებულია განახორციელოს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის მიერ შემუშავებული ქვეყნის განვითარების გენერალური, სტრატეგიული გეგმა, ამ ამოცანას თავი ვერ გაართვა, განაცხადა ორატორმა. ამას მოწმობს ეკონომიკაში შექმნილი მდგომარეობა, ცარიელი დახლები და უამრავი გაუაზრებელი დოკუმენტი.

ნაჩქარევ, უზუსტო და ბუნდოვან გადაწყვეტილებებს, ორატორის აზრით, მინისტრთა საბჭოდან ეძლევა ცხოვრების საგზური, რადგან მინისტრები, რომელთა უმრავლესობას საამართო მუშაობის სკოლა აქვს გავლილი, ერთსულოვნად, როგორც ერთი, ხმას აძლევენ მათ. მან გამოთქვა რწმენა, რომ მნიშვნელოვანი დოკუმენტების მიღებისას საჭიროა ალტერნატიული გადაწყვეტილებანი, ხოლო ამისათვის სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოსა და უმაღლეს საბჭოს სჭირდება ექსპერტთა განყოფილებანი. მეცნიერთა ჩაბმა, რომლებიც მონაწილეობას არ იღებენ დოკუმენტების მომზადებაში, საშუალებას მოგვცემს დიდძალი აზრებიდან ავირჩიოთ სწორი აზრი.

ორატორმა გამოთქვა სურვილი მოუსმინონ მცირე რიგი სამინისტროებისა და უწყებების ხელმძღვანელებს, რომლებმაც დაუშვეს სახალხო მოხმარების საქონლის გამოშვების შემცირება.

შეეხო რა სოფლის მეურნეობის პრობლემებს, დეპუტატმა განაცხადა, რომ „დროა დავუბრუნოთ ვალი სოფელს". ეს კი ნიშნავს — შევუქმნათ სოფლის მცხოვრებლებს კარგი პირობები, შემდეგ კი მოვთხოვოთ მათ უკუგება.

გეგმები სრულდება, ეკონომიკის მდგომარეობა უარესდება. ეს პარადოქსული ურთიერთკავშირი დეპუტატმა **ნ. ა. ნაზარბაევმა** გამოიკვლია ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობის დასახასიათებლად.

მხარი დაუჭირა რა დეპუტატებს პოპოვს, ადამოვიჩსა და სხვებს, რომლებიც აკრიტიკებენ ცარიელ დახლებს, ფასების, დეფიციტის ზრდას და სხვა ნაკლოვანებებს, მან ხაზგასმით აღნიშნა: ეკონომიკური რეფორმის შესახებ მიღებულმა გადაწყვეტილებებმა მკვეთრად გაზარდა გამოუმუშავებელი ფულის ნაკადი. ქრება იაფი ასორტიმენტი. არ იზრდება სურსათის წარმოება, ხოლო შემოსავალი სოფლის მეურნეობაში მატულობს. რატომ?

ორატორის აზრით, მრავალი ასეთი „რატომ" დაგროვდა. დროა განვსაზღვროთ ეკონომიკის კრიზისის მთელი სიღრმე, შევამუშაოთ მისი დაძლევის ნათელი გზა. ორატორმა მოუწოდა მეცნიერებს უფრო აქტიურად ჩაებან საქმეში. ახლა ხომ, თქვა მან, და ამას დარბაზის მძაფრი რეაქცია მოჰყვა, სამეურნეო ანგარიში, მისი სხვადასხვაგვარი მოდელების მიუხედავად, სინამდვილეში არ არსებობს.

მეთორმეტე ხუთწლედი შედგენილია უძირაობის ყველაზე ცუდი ტრადიციებით. მთლიანი მაჩვენებლები მანეთობით, და არა საქონელი, კიდევ უფრო მძლავრი ბახდა და მიაღწია თავის აპოგეას. ახლა კი უნდა დავუბრუნდეთ ყველაზე არქაულ მაჩვენებელს — შრომის ნაყოფიერებისა და საშუალო ხელფასის თანაფარდობას, რომელიც შემოგვთავაზა ოთხმა უწყებამ. ნუ ეწყინებათ ჩემგან, თქვა დეპუტატმა, მაგრამ ამ დოკუმენტს საწარმოებში „ოთხთა ბანდის წერილი" უწოდეს. ეს მაჩვენებელი ვერ იმოქმედებს.

ორატორმა მოიხსენია გამოავლინონ გაუაზრებელი გადაწყვეტილებების კონკრეტული ავტორები და პასუხი აგებინონ მათ. აუაზეთის მინისტრთა საბჭოს თავჯდომარემ ილაპარაკა აგრეთვე მძიმე სოციალური მდგომარეობის, საგანგაშო ეკოლოგიური სიტუაციის, ლოზუნგის „მთელი ძალაუფლება საბჭოებს" გაჭიანურებული რეალიზაციის შესახებ და მთელ რიგ სხვა აქტუალურ საკითხებზე.

გადავიდა რა შემდეგ ხალხთა მეგობრობის პრობლემაზე, მან აღნიშნა, რომ დიქტატი, რომელიც მოსკოვში მყოფი. უწყებებიდან მოდის, ზოგიერთი ადამიანის შეგნებაში მცდარად არის ასოცირებული რუსეთთან და რუს ხალხთან. მაგრამ განა თვითონ რუსეთს ცოტა ავნო ამ დიქტატმა? განა ამას არ მოწმობს არაშავმოწანიადაგიანი ზონა, ეკოლოგიური პრობლემები, უფრო მეტადაც, ვიდრე სხვა რესპუბლიკებში. მაგრამ ხომ ვერავინ ვერ იტყვის, რომ რუსეთი ოდესმე თავისკენ ეწევოდა სიბრძნე. ვფიქრობ, თქვა ორატორმა, რუსეთის პრესტიჟიც უნდა გავზარდოთ. ამავე დროს მხოლოდ ძლიერი რესპუბლიკაა ძლიერი ცენტრის საფუძველი. საქმით უნდა გავაფართოოთ ყველა რესპუბლიკის თანასწორი უფლებები.

თავმჯდომარემ, დეპუტატმა **რ. ნ. ნიშანოვმა** გამოაცხადა, რომ დავალება ყრილობის პრეზიდიუმის წევრებისადმი — მოეწყოთ კონსულტაციები მთიანი ყარაბაღის ავტონომიური ოლქისადან არჩეულ დეპუტატთა ჯგუფთან იმასთან დაკავშირებით, რომ ამ ოლქისაგან ეროვნებათა საბჭოში არჩევნების შედეგები არ დაუმტკიცებიათ, შესრულდა. ასეთი კონსულტაციები გაიმართა.

ამ საკითხზე სიტყვა ეძლევა დეპუტატ **გ. ა. პოლოსინს.**

მოთათბირების შემდეგ, თქვა მან, ჯგუფმა გადაწყვიტა განმეორებითი კენჭისყრის ბიულეტენებში შესატანად შემოგთავაზოთ ჩვენ მიერ წინათ დასახელებული დეპუტატები ზ. გ. ბალაიანი და გ. ა. პოლოსინანი. მაგრამ, ვითვალისწინებთ რა, რომ დეპუტატი ვ. ჯაფაროვი რთულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა არა თავისი მიზეზით, საჭიროდ მიგვაჩნია იგიც შევიყვანოთ სიაში. ამრიგად, გავავზობთ ბიულეტენებში შეიყვანოთ შემდეგი კანდიდატურები: ზ. გ. ბალაიანი, ვ. ფ. ჯაფაროვი და გ. ა. პოლოსინი. დარწმუნებული ვარ, რომ დეპუტატები შეძლებენ გაკეთონ სწორი არჩევანი ჩვენი კუთვნილი ორი ადგილის კეტის მიხედვით. თუ რატომღაც არჩევნები ღია არ იქნება, ყრილობის პრეზიდიუმს ვთხოვდი თავი შეეკავებინა კენჭისყრაში მონაწილეობისაგან, რათა არაპირდაპირ გავლენა არ მოახდინოს მის შედეგებზე.

ყრილობაზე დასმული საკითხის განხილვაში მონაწილეობდნენ დეპუტატები **ვ. დ. ჯაფაროვი, ლ. ვ. ბარუშევი, ს. ა. გაბრუსევი, მ. ნ. რახმანოვი, ს. ა. ამბარცუმიანი, ლ. მ. ვეიხერი, ა. ნ. კრაკო, კიმ ენ უნი, ი. დ. კობზონი, ა. ი. ვოლკი.**

კენჭისყრის შედეგად ბიულეტენში აზერბაიჯანის სსრ მთიანი ყარაბაღის ავტონომიური ოლქისაგან ეროვნებათა საბჭოში არჩევნების ფაქტული კენჭისყრისათვის შეყვანილი არიან სამი დეპუტატის ზ. გ. ბალაიანის, ვ. ფ. ჯაფაროვისა და გ. ა. პოლოსინანის კანდიდატურები.

დეპუტატმა **ტ. კაიბერიენმა** ყრილობის მონაწილეთა ყურადღება მიაპყრო არალისპირეთის რთულ ეკოლოგიურ ვითარებას. მისი აზრით, აქ უაღრესად საგანგაშო სიტუაციაა, რომელიც შეიძლება თავისი მასშტაბითა და შესაძლო შედეგებით უდიდეს მსოფლიო კატასტროფეს შევუდარონ.

ორატორი დაწვრილებით შეეხო აქ ჰერბიციდების, პესტიციდების, დეფოლიანტების უზომო გამოყენებასთან, არალის ზღვის ულმობელ დაშრობასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. მან აღნიშნა, რომ სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ 1988 წლის სექტემბერში მიღებული დადგენილება არალის ზღვის რაიონში ეკოლოგიური და სანიტარიული ვითარების ძირეული გაუმჯობესების ღონისძიებათა შესახებ მთლიანად ვერ წყვეტს ყველა საკითხს. ამავე დროს, დასძინა ორატორმა, დადგენილებაში კრიტიკე არ არის დაძლეული ზღვის ადგილზე, ისედაც იგი გათვალისწინებულია ხანგრძლივი პერიოდისათვის, თუმცა საჭიროა სსსრფფ ღონისძიებანი.

ჩემი გამოსვლა, განაცხადა დეპუტატმა, არ არის გოდება არალის გაჭირვებული მდგომარეობის გამო. მას ცრემლი კი არა, წყალი სჭირდება. არალის სიკვდილს ხომ მოჰყვება ქვეყნის უზარმაზარ ნაწილში კლიმატის გაუუჯერეველი, კატასტროფული ცვლილებანი. მან დასასახელა უბრივლესი ღონისძიებანი, რომლებსაც უკვე ახლა უნდა მივმართოთ. კერძოდ, საჭიროა შეიქმნას ყრილობის საგანგებო უფლებამოსილების მქონე მონაწილეთა სპეციალური ჯგუფი, რომელიც ხელს მოჰკიდებს არალის გარშემო პრობლემათა მთელ კომპლექსს.

ორატორმა მოიხსენია აგრეთვე შემცირდეს ბამბის ნათესები, ბოლო ოთხი ოლქის რეგიონში მიწათმოქმედების ექსტენსიურ მეთოდებს, აგრეთვე ცხონ არალისპირეთი ეკოლოგიური უბედურების ზონად და დახმარებისათვის მიმართონ მსოფლიო გაერთიანებას.

ზოგიერთ პროცედურულ და სხვა აქტუალურ საკითხზე გამოვიდნენ დეპუტატები **რ. ა. ბრატუნი, ი. ა. მანაენკოვი** და **ვ. ა. ვოლელიკოვი.**

დეპუტატმა **თ. ვ. გამყრელიძემ** თავისი გამოსვლა მიუძღვნა 9 აპრილს თბილისში მომხდარ ამბებს. ამავე თემაზე გამოთქვეს აზრი დეპუტატებმა **ი. ნ. როდიონოვმა, ჯ. ი. პატიაშვილმა** და **ე. ნ. შენგელაიამ.**

თავმჯდომარეს დეპუტატ **რ. ნ. ნიშანოვს** ყრილობის განსახილველად გამოაქვს საკითხი, რომ შეიქმნას 1989 წლის 9 აპრილს თბილისში მომხდარ ამბებთან დაკავშირებული გარემოებების საგამძიებო კომისია და ტ. ხ. გდლიანის მეთაურობით სსრ კავშირის პროკურატურის საგამძიებო ჯგუფის საქმიანობასთან დაკავშირებული მასალების შემმოწმებელი კომისია.

გამოცხადდა კომისიების წევრთა შემოთავაზებული სიები.

სიაში შეტანილი კანდიდატურების განხილვაში, წინადადებებითა და შენიშვნებით მონაწილეობენ დეპუტატები **ა. მ. ადამოვიჩი, ვ. პ. ტომაკუნი, ი. თ. კარიაკინი, ი. რ. ბოიარსი, ნ. ს. პეტროშენკო, ა. ა. ზახაროვი, ა. დ. სახაროვი, ტ. ვ. მოშნიაგი, ა. გ. მუხტაროვი, ე. მ. პრიმაკოვი, მ. ს. გორბაჩოვი** და სხვები.

განსახილველ საკითხზე ინფორმაციები გააკეთეს დეპუტატებმა **ზ. ზ. კარპოვმა** და **გ. ა. ბოროვიკმა.**

განხილვის შედეგად ყრილობა პრეზიდიუმს ავალებს დაუბუსტოს კომისიათა შემოთავაზებული შემადგენლობა გამოსული დეპუტატების მიერ დასახელებული კანდიდატურების გათვალისწინებით და წარუდგინოს ყრილობას კომისიების შემადგენლობა.

თავმჯდომარე იწვევს დეპუტატებს მთიანი ყარაბაღის ავტონომიური ოლქისაგან სსრ კავშირის უმაღლეს საბჭოს ეროვნებათა საბჭოს ფარული კენჭისყრისათვის.

ოლქებ გადაწყვეტილებას კენჭისყრის შედეგები გამოაცხადონ ყრილობის მომდევნო სხდომაზე.

ამით ყრილობის საღამოს სხდომა დამთავრდა.

31 მაისს სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობა მუშაობას განაგრძობდა.

31 მაისს მოსკოვში, კრემლის ყრილობათა სასახლეში, სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობაზე გაგრძელდა სსრ კავშირის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების საკითხის განხილვა.

თავმჯდომარე, დეპუტატი ა.-მ. კ. ბრაზაუსკასი სიტყვას ავლევს დეპუტატ **ვ. ი. სტაროდუბცევს.**

ახლახან, თქვა მან, ვიყავი ტულის, ოლქის ზოგიერთი სხვა ქალაქის მაღაზიებში. ცარიელი დახლები. გაბოროტებული რიგები დგას ომისოვისაც კი, რაც ცოტა ხნის წინათ ჯერ კიდევ იყიდებოდა. სხვა ქალაქებიდან კოლეგები მეუბნებიან, რომ მათთან უარესი მდგომარეობაა. რას მოგვესწარითო? თითქმის როგორც ომის დროის ნორმებით გაიცემა საპონი...

ასე ცხოვრება შეუძლებელია, შეაჯამა დეპუტატმა. ხალხს არაერთხელ დავბიმდით, რომ გამოვასწორებდით საქმის მდგომარეობა [illegible] ეარსება, ხოლო მრავალი პოზიციის მიხედვით აშკარა გაუარესებაა. დღეს, არსებითად, ვიძლევთ მორიგ თამასუქს. მაგრამ ამ დაპირებას, დეპუტატის რწმენით, შეიძლება წინა პროგრამების ბედი ეწიოს, რადგან ახალ დაპირებებს არა აქვს სერიოზული ეკონომიკური საფუძველი.

ორატორმა განაცხადა, რომ გამოხატავს 400-ზე მეტი აგრარიკოსი დეპუტატის საერთო შეშფოთებას, რომლებმაც დაავალეს მას ყრილობაზე გამოსვლა. ჩვენ ყოველთვის ვამტკიცებდით, რომ ეს პობი განსხვავებას ქალაქსა და სოფელს შორის. განსხვავება დარჩა, სოფლები კი მოისპო. ამ საშიში პრობლემების შემდეგ თოვლის გუნდასავით იზრდება თანამედროვე წარმოების პრობლემები. ამაში, როგორც წვეთ წყალში, აისახება სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკა.

ჩვენ ყველანი ერთიანი ვართ იმაში, რომ გარდაქმნა არ გაბედთარდება, თუ ვერ დავაპურებთ ხალხი. სამწუხაროდ, ეს მხოლოდ პოლიტიკური მოწოდებად დაგიჯ. ორატორმა ილაპარაკა თანამედროვე გლეხის მძიმე მდგომარეობაზე, ადმინისტრაციულ-ზეგაზეწენინთა სისტემის დამამუხრუჭებელ ფუნქციებზე, სოფლის სრულიად უვარგის მატერიალურ-ტექნიკურ მომარაგებაზე, არამავმიწანიადგიანი ზონიადან ყურადღების შესუსტებაზე, ფასების არანაულ ზრდასა და სხვა აქტუალურ საკითხებზე. მან საკითხის დასმის წესით შეიტანა რამდენიმე შეკითხვა მთელი რიგი პრაქტიკული ღონისძიებების თაობაზე, რომლებიც, მისი აზრით, ეწინააღმდეგება, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1989 წლის მარტის პლენუმის გეზს.

მაინც როგორი წარმომიდგება ჩიხიდან გამოსავალი? ვიფიქრობ, თქვა ორატორმა, საჭიროა მთელი სახალხო მეურნეობის გეზის სერიოზული შეცვლა სოფლის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის და მისი ინფრასტრუქტურის დაჩქარებულად განვითარების სასარგებლოდ. ეს ოღონ ნაბიჯი არ გახლავთ. ჩვენ ხომ მოგვეხდება სერიოზულად შეეამეიროთ სხვა სახალხო-სამეურნეო კომპლექსების პროგრამები. იქნებ, შეეამეიროთ ხარჯები თავდაცვისა და სხვა პროექტებისათვის. გარდაუვალია აგრეთვე შრომისუნარიანი მოსახლეობის ორგანიზებული ადასახლება რეგიონებში, სადაც დაკარგულია მოსახლეობის გამრავლების უნარი. მაგრამ სხვა გზა არ არის.

თანამედროვე გლეხობის წარმომადგენლობა შემდეგ გამოთქვა აზრი კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების სისტემის დაკაცებულად, რომელსაც ამ ბოლო ხანს თავს ეხსნიან. დამისახელეთ თუნდაც ერთი ქვეყნის გლეხობა, თქვა მან, რომელიც გაუძლებდა მოსკოვის ასეთ შემოტევას. კოლმეურნეობებმა გაუძლეს, და ეს ერთხელ კიდევ მოწმობს წყობილების დიდ სასიცოცხლო ძალას.

ორატორმა წინადადება წამოაყენა შეიქმნას მუდმივი ორგანო — აგრარულ საკითხთა კომიტეტი საბჭოთა გლეხობის ინტერესების დასაცავად, რომელიც უნდა დაექვემდებაროს მხოლოდ ყრილობას. საჭირო იქნება ამ რთული პროგრამისათვის პასუხისმგებლობა დაეკისროს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარეს.

(გაგრძელება მე-3 გვ.).

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭო არჩეულია სსრ [illegible] სახალხო დეპუტატთა პირველ [illegible]

კავშირის საბჭო

რსფსრ

ალექსეევი სერგი სერგის ძე — სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ურალის განყოფილების ფილოსოფიისა და სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი, ქ. სვერდლოვსკი.

გლაზეევი ბორის ბაფუცარის ძე — ტირნიაუზის ვოლფრამმოლიბდენის კომბინატის დირექტორი, ყაბარდო-ბალყარეთის ასსრ.

ბლიზნოვი ლეონიდ ევგენის ძე — მოსკოვის თავსაფრების საწარმოო გაერთიანების ზეინკალ-მერემონტე, ქ. პავლოვსკი პოსადი.

ბობილევა ევდოკია თეოდორეს ასული — ტულის ოლქის ოდოევსკის საშუალო სკოლის დირექტორი.

ბოგდანოვი იგორ მიხეილის ძე — № 94 სკოლის დირექტორი, ქ. გორკი.

ბოგომოლოვი იური ალექსანდრეს ძე — პენზის ოლქის კუზნეცკის რაიონის საბჭოთა მეურნეობა „ეკლაშევსკის" დირექტორი.

ბოგოდინი იური ივანეს ძე — სსრ კავშირის მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის ციმბირის განყოფილების პრეზიდიუმის თავმჯდომარე, ქ. ნოვოსიბირსკი.

ბორისკოვი ვიაჩესლავ ალექსანდრეს ძე — საწარმოო გაერთიანება „კიროვის ქარხნის" ზინკალი, ქ. ლენინგრადი.

ბორისოვი მიხეილ ალექსანდრეს ძე — ბუტოვკის საშენ მასალათა კომბინატის დირექტორი, ქ. მოსკოვი.

ბურლაცკი თევდორე მიხეილის ძე — „ლიტერატურნაია გაზეტას" პოლიტიკური მიმომხილველი.

გლაზკოვი ნიკოლოზ სიმონის ძე — მოსკოვის მხატვრული საოლების ქარხნის ოსტატ-ბრიგადირი.

გოლიაკოვი ალექსანდრე ივანეს ძე — „ანგარშენის" მშენებლობის — სამმართველოს № 274 სამშენებლო-სამონტაჟო მატარებლის მემონტაჟეთა ბრიგადირი, ირკუტსკის ოლქი.

გოლუბოვიჩიკოვი ვალერი ივანეს ძე — ნოვი ურენგოის გაერთიანებული ავიაიარზმის 25-ე საფრენოსნო რაზმის მი-8 ვერტმფრინავის ბორტმექანიკოსი, ტიუმენის ოლქი.

ზუზოვი იური ივანეს ძე — იაროსლავლის ოლქის რიბინსკის რაიონის საბჭოთა მეურნეობა „ოქტიაბრსკის" დირექტორი.

ივანოვი კლიმენტ ეგორის ძე — „ჩრდილოეთის" გენერალური დირექტორი, ქ. იაკუტსკი.

იაკუბინი ვლადისლავ სტანისლავის ძე — საწარმოო გაერთიანება „ბოგუჩარსკაიას" ტყის მრეწველობის მეურნეობის გამსხვილებული კომპლექსური ბრიგადის ბრიგადირი, კრასნოიარსკის მხარე.

იარინი ბენიამინ ალექსანდრეს ძე — ნიჟნი ტაგილის ვ. ი. ლენინის სახელობის მეტალურგიული კომბინატის ოპერატორი, სვერდლოვსკის ოლქი.

იარომაია ოლგა პაველს ასული — სარატოვის ოლქის ატკარსკის რაიონის საბჭოთა მეურნეობა „წითელი ვარსკვლავის" მწველავი.

ივჩენკო ივანე მიხეილის ძე — როსტოვის ოლქის ჩერტკოვსკის რაიონის კოლმეურნეობა „ოქტომბრის" მერგოლური.

ითვლეევი დმიტრი მიხეილის ძე — საწარმო გაერთიანება „მოსკვიჩის" ლენინური კომკავშირის სახელობის საავტომობილო ქარხნის ზეინკალი, ქ. მოსკოვი.

იუდინი ვლადიმერ დმიტრის ძე — ჩრდილო-აღმოსავლეთის საწარმოო გეოლოგიური გაერთიანების ცენტრალური გეოქიმიური პარტიის უფროსი, მაგადანის ოლქი.

კაზარინი ალექსი ალექსანდრეს ძე — საწარმოო ხისამშენებელი „ვესიმე სახელმწიფო საკისრის ქარხანა" გამმართველი, ქ. სარატოვი.

გრიცენკო ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე — ნ. მ. შვერნიკის სახელობის საკავშირო პროფსაბჭოს პროფკავშირული მოძრაობის უმაღლესი სკოლის რექტორი, ქ. მოსკოვი.

გრუზი ვიქტორ ივანეს ძე — საწარმოო გაერთიანება „ბრიანსკის საავტომობილო ქარხანა" გენერალური დირექტორი.

გაზუდინა ანა ჯორნილის ასული — ვორონეჟის ოლქის ბორისოგლებსკის ცენტრალური რაიონული საავადმყოფოს განყოფილების გამგე.

გუბარევი ვიქტორ ანდრიას ძე — საცდელ-ექსპერიმენტული მანქანათაშენებელი ქარხნის „ნავთობთერმმანქან

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის დირექტორის

დეპუტატ თ. ვ. გამყრელიძის გამოსვლა

ქ. თბილისი (ახალშენის ეროვნულ-ტერიტორიული საარჩევნო ოლქი, აჭარის სსრ)

პატივცემულო ამხანაგო დეპუტატებო!

ჩემს გამოსვლაში მინდა შევეხო მოვლენებს, რომელთა შესახებ საკითხი ამა თუ იმ ფორმით არაერთგზის დასმულა ჩვენს ყრილობაზე. ყრილობა, არსებითად, სწორედ იმით დაიწყო, რომ პატივი სცა თბილისში 1989 წლის 9 აპრილის ამბების უდანაშაულო მსხვერპლთა ხსოვნას. ეს შემთხვევითი არ არის. თბილისის ტრაგედიამ შეძრა ყველა და ლახვარი ჩასცა ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებს, რომლებზეც ამდენს ვლაპარაკობთ ახლანდელ ყრილობაზე, ჩასცა ლახვარი, რომლის სოციალური და პოლიტიკური შედეგების განჭვრეტა ახლა ძნელია.

მე შევეხები საკითხებს, რომლებიც უკავშირდებიან ჩვენი სახელმწიფოს იმ ახალი კურსის თვით საფუძველს, რომელსაც ეწოდება „გარდაქმნა“, „განახლება“, „დემოკრატიზაცია“, „საჯაროობა“, რომლის განხორციელებაზე, საბოლოო ანგარიშით, დამოკიდებულია ჩვენი მრავალეროვანი ქვეყნის და, შესაძლოა, მთელი ჩვენი [illegible]ანტის შემდგომი არსებობის ფორმა და ხასიათი.

მე შევეხები თ[illegible]ლისში 9 აპრილს მომხდარ ტ[illegible]აგიკულ ამბებს და შევიცდები განვმარტო ეს ამბები ჩვენს სახ[illegible]ფოში საგარეთლებრივი [illegible]ების ფუნქციონირების [illegible]ით, მოქმედი კონ[illegible]ერი უფლებების თვალსაზ[illegible].

უნდა გამო[illegible]ოთ მთელი სიმართლე და [illegible] იგი ბოლომდე. მხოლო[illegible] შემთხვევებში შეიძლება [illegible] ერთგვარი სამართლებრივ[illegible] გარანტია იმისა, რომ მომავალში ამგვარი ტრაგიკული მოვლენები არსად აღარ განმეორდება.

ჩვენმა ქვეყანამ [illegible] მთელმა საერთაშორისო [illegible]ბამ შეიტყო, რომ [illegible] 4 აპრილს [illegible] 4 საათზე თბილისში უს[illegible] მიტინგისა და მშვიდობიან [illegible]ონსტრაციის გარეკვის საბაბით ბოდან უდანაშაულო ადამიანთა უპრეცედენტო სასტიკი [illegible]ბრივი დარბევა, რომელსაც [illegible] მოჰყვა. მიტინგი, რომელზეც ათი ათასამდე კაცი შეიკრიბა, იყო მშვიდობიანი, სადაც არ გამოუყენებიათ ძალადობა და არ ყოფილა ძალადობის ნიშნები, როცა მთავრობის სახლის წინ მდებარე მოედანზე სრულიად გაუფრთხილებლად გამოჩნდნენ [illegible]ანკები და ჯავშანტრანსპორტიორები. ხალხი, რომელიც [illegible] ბდა საშიშროებას, ანთებული [illegible]ილებით იდგა, მღეროდა ძველ [illegible]ამღერებს და ლოცულობდა. [illegible]ელი ამ სურათის ზუსტად [illegible]ამყნებით დეტალურად აღ[illegible] შეიძლება არსებული ვიდ[illegible] და ფოტომასალებით, დ[illegible]ლებულთა და მატ[illegible] სხვ[illegible]ონალურად, მრავალრიცხოვ[illegible]ნ წმია ჩვენებებით (რამდენადაც [illegible]ია, ამ ვიდეომასალებს დღეს უჩვენებენ შვიდ საათზე).

ჯარის ნაწილებმა ხელკეტებთან ერთად გამოიყენეს მეხანგრის ხელსაწრეები და მომწამვლელი ქიმიური ნივთიერებანი, რაც ოფიციალურად განაცხადეს საქართველოს სსრ ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სპეციალურ კომისიაზე, რ[illegible]ის მუშაობაში მონაწილეობდ[illegible] სოსკოველი და ლეონინგრადელ[illegible] ექსპერტებიც, ხოლო მოგვიანე[illegible] აგრეთვე შვეიცარიიდან, გ[illegible]ნიან ფიდერაციული რესპუბლ[illegible]ან, საფრანგეთიდან, ამერიკის [illegible]ერთიანებული შტატებიდან ჩვ[illegible] მოწვეული საერთაშორისო [illegible]პერტები, ექიმები და ტოქსიკოლ[illegible]ები.

ეს სამხედრო ოპერაცია, რომელსაც [illegible]ამოქმედებდა ამერიკაკავკასიის [illegible]ხედრო ოლქის ჯარების სარდალი, გენერალ-პოლკოვნიკი როდიონოვი, როგორც ჩანს, ჩაფიქრებული იყო არა როგორც მშვიდობიანი მიტინგის გარეკვის ოპერაცია, არამედ წინასწარ დაგეგმილი სადასჯელო ოპერაცია ხალხის გასაულეტად, რადგან ოპერაციის დაწყების წინ არ ყოფილა დაფიქრებული მხრივ გამაფრთხილებელი მოწოდებები ან მოქმედება ჯარისკაცებმა ჩაკეტეს გასასვლელები, ალყაში მოაქციეს მოკალაქეები და ხელკეტებსა და მეხანგრის ხელსაწრეს ურტყამდნენ მათ, არ ინდობდნენ იქ მწოლიარე მოშიშვლიებს, ქალაშვილებსა და ხანში შესულ ქალებს, ექიმებსა და წითელი ჯვრის მუშაკებს, დევდნენ გაქცეულებს, ხოცავდნენ დაჭრილებს, რომლებსაც ჩელიდან გლეჯდნენ სამედიცინო პერსონალს, ურტყამდნენ ადგილობრივი მილიციის მუშაკებსაც, რომლებიც, ასრულებდნენ რა თავიანთ სამსახურებრივ მოვალეობას, ცდილობდნენ გადაერჩინათ მოკლულნი.

ოფიციალური მონაცემებით, ტრაგედიის ადგილას დაიღუპა თექვსმეტი ადამიანი, რომელთაგან თოთხმეტი ქალია, მათ შორის უფროსი — სამოცდაათი, უმცროსი — 15 წლისა. სამი საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

მოგვიანებით ცენტრალური და სამხედრო პრესა და „პოონერსკაია პრავდაც“ კი წერდნენ, ქართველი მამაკაცები თავიანთ საკუთარ ქალებსა და ბავშვებს ხოცავდნენო, ხოლო ჯარისკაცები, თურმე, ცდილობდნენ გადაერჩინათ და დაეცვათ ისინი თავიანთი გაფთრებული მამაკაცების თავდასხმებისაგან. საერთოდ, აღსაშფოთებელია, რომ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები, განსაკუთრებით ცენტრალური პრესა და ტელევიზია, პროგრამა „ვრემია“, მოვლენებს ყალბად და ტენდენციოზურად აშუქებდნენ და ამტკიცებდნენ, თითქოს ხალხი სრულიად გაუგიჟრავად „წარმოშობილმა ჰყლეტამ“ იმსხვერპლა. ყოველივე ეს გვაოცებს თავისი არაკომპეტენტურობითა და პრიმიტიულობით.

განსაკუთრებით გვაზარავს დიმონსტრანტთა წინააღმდეგ მომწამვლელი ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ფაქტი. ყოველივე ეს შეუთავსებელია ცივილიზებულ საზოგადოებაში მიღებულ მორალურ და სამართლებრივ ნორმებთან, უნდა მივიჩნიოთ დანაშაულად საკუთარი ხალხისა და საერთოდ ადამიანურობის წინაშე. დანაშაული იყო მომწამვლელი ქიმიური ნივთიერების გამოყენება, მაგრამ არანაკლები დანაშაული იყო ისიც, რომ დიდი ხნის განმავლობაში ამ ფაქტს მალავდნენ, რასაც მოჰყვა გაზით მოწამლულ მსხვერპლთა მდგომარეობის გართულება ან დაღუპვა, რომლებსაც დროულად ვერ გაეწია შესაბამისი სამედიცინო დახმარება. უფრო მეტიც, სამხედრო ხელისუფლებამ, რომლებმაც დამალეს მოწამვლელი ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ფაქტი და დროულად არ განახორციელეს დამხჯელი რაზმების მოქმედების რაიონის დეგაზაცია, ამით ბელი შეუწყვეს ადამიანთა, განსაკუთრებით ბავშვთა და მოზარდთა, შემდგომ მასობრივ მოწამვლას. 9 აპრილის ტრაგიკული ამბებიდან ორი-სამი კვირის მანძილზე. საჭიროდრო ხელისუფალნი გასაგები მიზეზებისა გამო დიდხანს ჯოუტად უარს ამბობდნენ იცნონ მომწამვლელი ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ფაქტი. ეგრეთ წოდებული „ჩერიომუხას“ — ცრემლსადენი ნივთიერების ქლორაციტოფენონის — გამოყენება ცნეს მხოლოდ 14 აპრილს, ხოლო ვიეტნამში საძრახისად ცნობილი ძლიერმოქმედი მომწამვლელი ნივთიერების სი-ეს-ის გამოყენება — მხოლოდ თვის დამლევს, ისიც საზოგადოებრივობისა და მოსკოვის, კიევის, ხარკოვისაგან სახალხო დეპუტატთა მტკიცე ზეგავლენით.

ახლახან უცხოელმა ტოქსიკოლოგმა ექსპერტებმა დაადგინეს გამოყენებულ ქიმიურ მომწამვლელ ნივთიერებებს შორის კიდევ ერთი ძლიერმოქმედი მბუთავი შხამის — ქლორპიკრინის არსებობა, რომელიც გამოყენებული იყო პირველ მსოფლიო ომში.

იმაზე, რომ ექიმებს თავიდანვე არ ჰქონდათ ინფორმაცია მომწამვლელი ნივთიერებების შედეგნილობისა და სტრუქტურის შესახებ, უაღრესად გააძნელა მკურნალობა, გამოიწვია საყოველთაო აღშფოთება და გულისწყრომა მოსახლეობაში. მოწამლულთა დიდმა ჯგუფმა ამის გამო შიმშილობა გამოაცხადა.

გამოძიების შედეგად გამოირკვა, რომ ქიმიური მომწამვლელი ნივთიერებანი გამოუყენებიათ არა მარტო მთავრობის სახლის წინ მდებარე მოედანზე, არამედ ახლო-მახლო ტერიტორიებზეც. ჯარისკაცები შხამიან კაფსულებს ისროდნენ შენობებში, სადაც დევნილი ხალხი თავს აფარებდა.

დღეისათვის მოწამვლის ნიშნებით სამედიცინო დაწესებულებებს მიმართა 8500-ზე მეტმა კაცმა, რომელთაგან სტაციონარულ მკურნალობას გადის 500-მდე კაცი, ზოგიერთის მდგომარეობა ჯერ ისევ მძიმეა. ეს მონაცემები დაადასტურეს საერთაშორისო წითელი ჯვრის წარმომადგენლებმა. ამერიკელ ექსპერტთა ჯგუფმა „ადამიანის უფლებებისათვის მებრძოლმა“ ექიმებმა“, ფრანგმა ექსპერტებმა „უსაზღვრო ექიმებმა“.

არანაკლებ ტრაგიკულად ვითარდებოდა ამბები 9 აპრილს შემდეგაც. თბილისში კომენდანტის საათის შემოღებას, რაც ქალაქის მოსახლეობას ეუწყა ძალაში შესვლამდე სულ რამდენიმე წუთით ადრე, მძიმე შედეგები მოჰყვა. კომენდანტის საათის გამოცხადებიდან ნახევარი საათის შემდეგ ახალგაზრდა კაცს ტაყვი დაახალეს და მოკლეს მანქანაში; რამდენიმე კაცი დაიჭრა, მათ შორის თორმეტი წლის ბიჭუნა, რომელიც ველოსიპედით დასეირნობდა.

9 აპრილის ტრაგიკული ამბების უარყოფითი შედეგები დღესაც შეინიშნება, განსაკუთრებით ბავშვებსა და მოზარდებს შორის, რომელებსაც უცხოელმა ექსპერტებმა დაუდგინეს ეგრეთ წოდებული „კატასტროფაზე მასობრივი ფსიქოგენური რეაქციის“ სინდრომი.

ჩვენ აღვნიშნავთ რესპუბლიკაში დაძაბულობის განსაკუთრებით მაღალ დონეს, რომელიც ყოველ წუთს შეიძლება გადაიქცეს სხვადასხვაგვარ განუჭვრეტელ მოქმედებად. მხოლოდ სრულ საჯაროობასა და დამნაშავეთა დასჯას შეუძლია თავიდან აგვაცილოს ამ ტრაგედიის კატასტროფული ზემოქმედება ჩვენი თანამოქალაქეების ქცევასა და მორალურ მდგომარეობაზე ქვეყნის მეულ ტერიტორიაზე.

9 აპრილს ქალაქ თბილისში მოხდარ ტრაგედიას და მის შედეგებს მთელი ქართველი ერი აღიქვამს, როგორც საყოველთაო ეროვნულ უბედურებას, რომლის მნიშვნელობა სცილდება ეროვნულ ფარგლებს და ეხება ხალხთა უფლებებისა და თავისუფლებების ზოგადსაკაცობრიო პრინციპებს.

როგორ მოხდა, რომ ზამართლებრივ სოციალისტურ სახელმწიფოში დატრიალდა ტრაგიკული ამბები ხალხის ძირითადი კონსტიტუციური უფლებებისა და ადამიანურობის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპების დარღვევით? თბილისში 9 აპრილს მომხდარმა ტრაგედიამ გამოავლინა ამჟამად სსრ კავშირში მოქმედი სამართლებრივი მექანიზმის სრული უსუსურობა, რომლის დროსაც არა მარტო ადამიანებს, არამედ მთელი რესპუბლიკის ბედსაც კი შეიძლება დემოკრატიზაციის და პროგრესის პროცესისადმი მტრულმა, უპასუხისმგებელო რეაქციულმა ძალებმა საფრთხე შეუქმნა. ესმით თუ არა იმ ადამიანებს, რომლებიც მშვიდობიან დემონსტრანტთა წინააღმდეგ ორლესული ხელსაწრეისა და მომწამვლელი ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ბრძანებას იძლევიან, რომ ამით კლავენ მთელი თაობის, მთელი ხალხის სულს და გამოუსწორებელ შიანს აყენებენ ეროვნებათშორის ურთიერთობას, ზიანს, რომლის უარყოფითი შედეგები ძნელია გაანგარიშება.

9 აპრილს თბილისში მომხდარი ამბების შესახებ პარტიული, საბჭოთა და სამხედრო უწყებების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებათა კანონიერების სამართლებრივი ანალიზი ეჭვს არ იწვევს, რომ ჩვენში ხშირად უპასუხისმგებლოდ არღვევენ ხალხთა სუვერენულ კონსტიტუციურ უფლებებს და რომ ჩვენს ქვეყანაში სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბების პროცესი ჯერ კიდევ ჩანასახის მდგომარეობაშია. ჩვენ მოგიწოდებთ დაუფარავად, საჯაროდ და პასუხისმგებლობის გრძნობით გამოიძიოთ თბილისში მომხდარი ეს სისხლიანი დარბევა, 1989 წლის 9 აპრილის ამ „სისხლიანი კვირის“ შედეგები, გამოავლინოთ ამ დანაშაულის ნამდვილი ბრალეულნი და დასაჯოთ ისინი, თუნდაც სამხედრო და პოლიტიკური ხელისუფლების უმაღლეს ეშელონებს განეკუთვნებოდნენ.

დამნაშავეთა დაუსჯელობას მთელი საზოგადოებრიობა აღიქვამს უმაღლესი პარტიული აპარატისა და სამხედრო სარდლობის ყოველისწუმძღლობად. პოლიტიკური შეფასება უნდა მიეცეს მომხდარ ამბებს. ასეთი მასშტაბის დაგეგმილი აქცია, რომელსაც ასეთი პოლიტიკური შედეგები მოჰყვა, ნებასწარ უნდა სცოდნოდა ჩვეულნის უმაღლეს ხელმძღვანელობას.

გენერალ-პოლკოვნიკმა როდიონოვმა 9 აპრილს თბილისში განხორციელებული სადამჯელო ოპერაციის განსამართლებლად დაიმოწმა სსრ კავშირის უმაღლესი სამბჭოს პრეზიდიუმის 1988 წლის 28 ივლისის სახელგამეხილი ბრძანებულება „საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის დროს სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი ჯარების მოვალეობებისა და უფლებების შესახებ“. თბილისში მომხდარმა ტრაგიკულმა ამბებმა თვალნათლივ დაგვანახვა, რაოდენ საშიშია ეს „ბრძანებულება“ თვითნებურად გაგების შემთხვევაში, და დღის წესრიგში დააყენა იმის აუცილებლობა, რომ გადაისინჯოს ან საერთოდ გაუქმდეს, ისევე როგორც ,სხვათა შორის, ზოგიერთა სხვა საკანონმდებლო აქტიც, მაგალითად, 8 აპრილის, რომელიც უცნაურად დაემთხვა დროის მხრივ თბილისში 9 აპრილს მომხდარ ტრაგიკულ ამბებს. ამას უკავშირდება, კერძოდ, ეგრეთ წოდებული „საგანგებო დანიშნულების“ ნაწილების, უკანკობრივად კი სპეციალიზებული ნაწილების, როგორც ხალხში უწოდებენ, პროფესიული მკვლელების სამართლებრივი სტატუსის საკითხი, რომლებიც თბილისის ოპერაციის დროს გამოირჩეოდნენ განსაკუთრებული სისასტიკითა და მხეცობით.

9 აპრილის ტრაგედიის და მომდევნო პერიოდის გამოძიების პროცესში გამოვლინდა ამ ამბებში საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მეორე მდივნის ბორის ნიკოლსკის საძრახისი როლიც, რომელიც არც კი გამოცხადებულა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს 9 აპრილის ამბების გამომძიებელი კომისიის წევრთან, აკადემიკოს ა. დ. სახაროვთან საუბარში: „მოსდა ისე, რომ სწორედ ქართველმა ერმა იტვირთა ეს მძიმე ჯვარი და ამით ისესხა სხვა ერები ასეთივე დიდი უბედურებისაგან. ასეთი რამ არსად და არასოდეს აღარ უნდა განმეორდეს“. (ტასში, დეპუტატთა ნაწილი ფეხზე დგება).

ურა, დარჩა უკიდურესი ზომა — ძალის გამოყენება. მაგრამ, როცა იყენებენ უკიდურეს ზომებს, შედეგები, შეიძლება ყველაზე მძიმე იყოს.

შემდეგ („ზარია ვოსტოკადან“) მომხდარის შეფასების შესახებ). ჯარების შემოყვანამ კი არ გააოთული ვითარება, არამედ ვითარების გართულებამ გამოიწვია ჯარების შემოყვანა. ახლა უნდა ვკითხოთ რესპუბლიკის ხელმძღვანელობას — ვინ ითხოვა დახმარება? ამაზე შეიძლებოდა დაგვეცა ეკითხა ერეკლე II. მაგრამ ნება მიბრძანეთ შეეკითხო თქვენთვის ზოგიერთ ამაღელვებელ საკითხს და გამოვთქვა ზოგიერთი წინადადება.

6 აპრილს მიტინგზე (დაახლოებით 6 ათასი კაცი) წერილის საზოგადოების ლიდერთა ხელმძღვანელობით წაიკითხეს და მოიწონეს მიმართვა ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტისადმი, კონგრესისადმი, ნატოს ქვეყნებისადმი, რომელშიც სთავაზობდნენ:

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ერთ-ერთი სხდომა დაეკავშირებინათ სუვერენული საქართველოს დღისათვის — 26 მაისისათვის.

2. 1921 წლის 25 თებერვალი ეცნოთ რუსეთის ბოლშევიკური ძალების მიერ საქართველოს ოკუპაციის დღედ.

3. დაბმარებოდნენ საქართველოს კავშირის შემადგენლობიდან გამოსვლაში, მათ შორის ნატოს ან გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ჯარების შემოყვანის გზით.

გიკითხავთ ლობუნგებს, რომლებიც ყველაზე მეტად იყო გავრცელებული მთელ ქალაქში და განსაკუთრებით მთავრობის სახლის რაიონში, მათ შორის ინგლისურ ენაზე: „ძირს რუსული კომუნიზმი!“, „რუსო დამპყრობლებო, წაეთრიეთ საქართველოდან!“, „ძირს ძირმომპალი რუსეთის იმპერია!“, „ძირს კომუნისტური რეჟიმი!“, „სსრ კავშირი ხალხთა საპყრობილეა!“. შემდეგ ამჯარა მოწოდებები ინგარიში გაესწორებინათ ყველასათვის, ვინც ამ ლოზუნგების წინააღმდეგი იყო. ეს არის გარდაქმნისა და ანარქიზმის ქართული ვარიანტი. და მხოლოდ ასეთი ვარიანტი აძლევს ხელს იმათ, ვინც ხელი მოაწერა მიმართვას ყრილობისადმი ქართველი ხალხის სახელით, რომელიც, სხვათა შორის, ამხანაგებო, ოფიციალური მონაცემებით, ტრაგედიის ადგილას დაიღუპა 16 კაცი. გთხოვთ, აქ, დეპუტატთა წინაშე, გვაუტანთ გამოაცხადოთ, რით დაიღუპა თითეული მათგანი. მაგრამ, ,ეიუბნებით, (და ამით დავიწყეთ ცოდეც გარკვევა), — არც ერთ გვამს, მოეფანი კი ღილის ექვსი საათისათვის გაგზშინდეთ (ოთხიდან ექვსამდე), არც ერთს არ ჰქონდა ჰაკვეთი ჭრილობა, ნაჩხვლეტი ჭრილობა. არც ერთს თექვსმეტიდან. **(ხმაური დარბაზში).** ხელს ხუ მიშლით გამოსვლაში. საგამოძიებო ორგანოები ერკვევიდნენ საქმეში. გესმით, აქ ყველაფერი ემოციებზეა, მე კი იმდენი ჭორები მოგისმენე: მედესანტე როგორ მისდევდა 70 წლის მოხუცს სამ კილომეტრზე, და ბოლოს ისიც, როგორ მოჰკლა ბუჩქებში, და ა. შ. ჭორი ძალიან ბევრია. ახლაც, როცა ჩემს წინ გამოსულ ორატორს ვუსმენდი, ჩემთვის ჩუმად ვეკითხე და აღფოთებით მახსენდებოდა ჩვენი რუსული ჯადოსნური სიტყვები... გთხოვთ, რომ გვარებით დაასახელოს,.. **(ტაში).** გვარებით დაასახელონ, რის შედეგად დაიღუპა თითეული. ორი საათის განმავლობაში თექვსმეტი გვამი ავიღეთ.

მაგრამ, რადგან არც ერთს სხეულზე არ ჰქონდა ჭრილობა, მაშინ დაიწყო ლაპარაკი გაზებზე. რა გაზები შეიძლება იყოს ორ საათში, როცა ყველანი უიარაღნაღოდ, დაცვის საშუალებების გარეშე იყვნენ? ყოველივე ეს ამიტომ ხდება, რომ ყველაფერი წარმოადგინონ როგორც სახალხო სეირნობა სანთლებით, ლოცვით. დიახ, ლოცვა იყო. მიმართა მათ პატივცემულმა ეკლესიის მეთაურმა, რათა დაშლილიყვნენ, მოუწოდა გამოეჩინათ კეთილგონიერება, მაგრამ ხელიდან გამოგლეჯეს მიკროფონი და არ დააცალეს ბოლომდე ეთქვა სიტყვა. შემდეგ კი ამ მიკროფონით ხალხს მოუწოდეს წინააღმდეგობისათვის. სწორედ ამიტომ ვამბობ, რომ ეს იყო პროვოკაცია და არა სახალხო სეირნობა.

დარბაზიდან. (არ ისმის).

ი. ნ. როდიონოვი. დიახ, სამი გარდაიცვალა საავადმყოფოში. ერთ მაგანს ჰქონდა ნაკვეთი ჭრილობები თავზე. მაგრამ იგი შეიძლება ყოფილიყო თავდამსხმელი, ოცდათოთხმეტი წლის მამაკაცი. ასეთი თავდამსხმელი ბევრი იყო.

ადგილიდან. დაამთავრეთ, თუ შეიძლება.

ი. ნ. როდიონოვი. დიახ, ვამთავრებ, მაგრამ ჩემთვის ეს მეტად პრინციპული საკითხია... მიმეცით შესაძლებლობა ბოლომდე ვთქვა სათქმელი...

ტად რთული იყო, დარწმუნებული ვარ, რომ ის, ვინც აქ გამოდიოდა, არ ყოფილა ამ პროსპექტზე. მე იქ ვიყავი 3 საათიდან და რამდენიც საქირო იყო, და ყოველივე ეს ჩემი თვალით ვნახე.

მესანგრის ხელმარჯვის შესახებ. ამხანაგებო, მოდიან ჯარისკაცები და რომ არ დაგვეშვა სროლა, ასეთი რამ კი შეიძლება მომხდარიყო ასეთ ვითარებაში, პირად შემადგენლობას ჩამოვართვით მთლიანად იარაღი, ცეცხლსასროლი იარაღით აღჭურვილი იყვნენ მხოლოდ ოფიცრები და პრაპორშჩიკები. მესანგრის ხელმარჯვი ჰქონდა პირად შემადგენლობას, როგორც ეკიპირებას კუთვნილება. ზოგს ეჭირა მესანგრის ხელმარჯვი, რადგან ჯარისკაცს რაღაცით ხომ უნდა დაეცვა თავი. შემდეგ კიდევ შევეხები ამას.

ჩვენი მხრივ გვქონდა შეცდომები. ეჩქარობდით, რადგან გვქონდა სუმგაითის, კიროვაბადის, ნახიჩევანის, ზვარტნოცის გამოცდილება — და ყველგან მსხვერპლი იყო. სწორედ ამიტომ გაიარა ტექნიკამ, მსხვერპლის თავიდან აცილებისათვის ავირჩიეთ კიდეც დილაადრიანი — დილის ოთხი საათი. რა ვქნათ? წინ არიან შინაგანი ჯარები ცეცხლსასროლი იარაღის გარეშე. მე უკვე ვთქვი, საბჭოთა არმიაში იარაღი ჰქონდათ მხოლოდ ოფიცრებსა და პრაპორშჩიკებს. ჩვენ ნელნელა ვაწყვეტოდით ხალხს ერთ მხარეს, არავისთვის არ შემოგვირტყამს ალყა. მოედანზე არ ყოფილა არც ერთი გასროლა. მეგაფონების მეშვეობით ვფრთხილდებით, რომ დაშლილიყვნენ. ვერ ბედავენ ალყიანშენი, ამ ტრაგედიის წინააღმდეგი იყო. ეს არის გარდაქმნისა და ანარქიზმის ქართული ვარიანტი. და მხოლოდ ასეთი ვარიანტი აძლევს ხელს იმათ, ვინც ხელი მოაწერა მიმართვას ყრილობისადმი ქართველი ხალხის სახელით, რომელიც, სხვათა შორის, ამხანაგებო, ოფიციალური მონაცემებით, ტრაგედიის ადგილას დაიღუპა 16 კაცი. გთხოვთ, აქ, დეპუტატთა წინაშე, გვაუტანთ გამოაცხადოთ, რით დაიღუპა თითეული მათგანი. მაგრამ, ,ეიუბნებით, (და ამით დავიწყეთ ცოდეც გარკვევა), — არც ერთ გვამს, მოეფანი კი ღილის ექვსი საათისათვის გაგზშინდეთ (ოთხიდან ექვსამდე), არც ერთს არ ჰქონდა ჰაკვეთი ჭრილობა, ნაჩხვლეტი ჭრილობა. არც ერთს თექვსმეტიდან. **(ხმაური დარბაზში).** ხელს ხუ მიშლით გამოსვლაში. საგამოძიებო ორგანოები ერკვეოდნენ საქმეში. გესმით, აქ ყველაფერი ემოციებზეა, მე კი იმდენი ჭორები მოგისმენე: მედესანტე როგორ მისდევდა 70 წლის მოხუცს სამ კილომეტრზე, და ბოლოს ისიც, როგორ მოჰკლა ბუჩქებში, და ა. შ. ჭორი ძალიან ბევრია. ახლაც, როცა ჩემს წინ გამოსულ ორატორს ვუსმენდი, ჩემთვის ჩუმად ვეკითხე და აღფოთებით მახსენდებოდა ჩვენი რუსული ჯადოსნური სიტყვები... გთხოვთ, რომ გვარებით დაასახელონ,.. **(ტაში).** გვარებით დაასახელონ, რის შედეგად დაიღუპა თითეული. ორი საათის განმავლობაში თექვსმეტი გვამი ავიღეთ.

მაგრამ, ამხანაგებო, რამდენიმე სიტყვა „სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობისადმი საქართველოს უმაღლესი საბჭოს კომისიის მმართველი“ ტექსტის გამო.

ჩვენ ყოველ ღონეს ვხმარობდით, რათა არ ყოფილიყო მსხვერპლი.

შემდეგ ეკითხულობ სიტყვა-სიტყვით: „...ცხრა აპრილის დილის ოთხ საათზე ამდენი ადამიანის ყოფნა იმით აიხსნება, რომ რვა აპრილს დღისით ქალაქის მთავარ მაგისტრალზე მომიტინგეთა შუაგულში ჩაიარა ჯავშანტექნიკამ. ამან გამოიწვია შეშფოთების საყოველთაო შეგრძნება და მოქალაქეთა, აგრეთვე ქალების, ხანდაზმული მამაკაცების მისწრაფება, არ დაეტოვებინათ ახალგაზრდა თანამემამულენი უბედურებაში“...

ეს იმიტომ მოხდა, რომ ადამიანები დაშლილიყვნენ და არ ყოფილიყო უფრო მძიმე შედეგები.

შემდეგ ტექსტი: „...არ ყოფილა გამაფრთხილებელი მოწოდებები ან მოქმედება ხელისუფალთა და სამხედროთა მხრიდან. ჯარისკაცები კეტავდნენ გასასვლელებს, ალყაში აქცევდნენ მოქალაქეებს, ურტყამდნენ მათ ხელკეტებსა და მესანგრის ხელმარჯვს“.

წინა ხაზზე მოქმედებდნენ ხელკეტებთან, ფარებთან შეიარაღებული ნაწილები ჯარები, ისინი ნელა მიიწევდნენ წინ. უნდა ვითხრათ, რომ რუსთაველის პროსპექტის ყველა გასასვლელი, მისი მიმდებარე ქუჩები წინასწარ გადაკეტილი იყო რკინაბეტონით, ქვით, ღორღით დატვირთული თვითსაცლელებით, ავტობუსებით, რომელებსაც ყველა საბურავი დაშვებული ჰქონდათ. და სამწკრივად იყო მანქანების ასეთი ბარიკადები. იქ იყვნენ საბჭოთა არმიის ჯარები, კიროვაბადიდან ჩამოსული მედესანტე პარაშუტისტთა პოლკი, მას დასახული ჰქონდა ამოცანა, გაჰყოლოდა შინაგან ჯარებს, რომლებიც რუსთაველის პროსპექტს წმენდნენ, დეცვა ეთავრობის სახლი, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი, და დილისათვის გადაეკეტა რუსთაველის პროსპექტი, არ დაეშვა იქ არავითარი თავყრილობა. სიტუაცია მეარი თავყრილობა. სიტუაცია მეგანსაკუთრებულ აღშფოთებას იწვევს ამხანაგებო, ლაპარაკი ქიმიის გამოყენების შესახებ. ამას სწავლობდნენ სპეციალური ორგანოები, და გთხოვთ, რომ საგამოძიებო ორგანოების წარმომადგენლებმა გამოგვიცხადონ შედეგები დაღუპულთა, აგრეთვე ეროური ნივთიერებების გამოყენების შესახებ. თქვენი ყურადღება რომ არ შევაჩერო, უნდა ვთქვა, რომ გენერალ-მაიორმა ეფიმოვმა, რომელიც შინაგან ჯარებს მეთაუროობდა, ორჯერ მიმართა ტელევიზიას, ათა განემარტა, თუ რა გამოიყენეს. არადა იმიტომ გამოიყენეს, რომ არ მომხდარიყო უფრო მძიმე შედეგები, გამოიყენეს „ჩერიომუხას“ ტიპის ცრემლსადენი გამღიზიანებელი მოქმედების საშუალება, რომელიც მინაგან ჯარებს აქვთ შეიარაღებაში. და ეს არმიას არ გამოუყენებია. ორჯერ სცადა გამოსულიყო ტელევიზიით, ორჯერვე გამოსვლის საშუალება არ მისცეს. მოდით გავერკვიოთ, რატომ? დაე, ამხანაგებმა გვიპასუხონ.

ქიმია რომ გამოყენებულიყო, ხომ იქნებოდა უშუალო კონტაქტი ბევრ სამხედრო მოსამსახურესთან, ხალხში კი იყვნენ მილიციის, სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის გადაცმული მუშაკები. მაგრამ დაბმარებისათვის მიმართა სულ 19 კაცმა, გამღიზიანებელი ტიპის მომწამვლელ ნივთიერებათა ზემოქმედების მსუბუქი ნაკვლევით.

კომენდანტის საათი — ეს პრინციპული საკითხია. ამ ტრაგედიის შემდეგ ქალაქში ვითარება იყო ძალიან რთული, ძალიან სერიოზული, აფეთქებასაშიში, განუჭვრეტელი შედეგებით. 19 საათზე შეიკრიბა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პიერო. თბილისში უკვე ჩამოვიდნენ ამხანაგები შევარდნაძე და რაზუმოვსკი. ჯარები, რომლებიც გვეშტებოდნენ, მაშინვე იღებდნენ თავიანთ დაცვაში პროსპექტებს, ობიექტებს, ჰუჩეს და მთლიანად ქალაქს, რათა დაემშვიდებინათ მოსახლეობა და არ ყოფილიყო განუჭვრეტელი მძიმე შედეგები. მთლიანად მზად ვიყავით განგვეხორციელებინა კომენდანტის საათი და ქალაქში გამოგვეცხადებინა განსაკუთრებული წესები 23 საათისათვის. 20 საათზე გამიშვეს პიეროდან, რათა ეს გამომეცხადებინა. მივედი ტელესტუდიაში. იქვე დავჭექი კამერის წინ, მაგრამ მაინც გაუგებარი მიზეზების გამო, განცხადება გამოაქვეყნეს 22 საათსა და 50 წუთზე. კომენდანტის საათის მოქმედების დაწყებამდე ათი წუთით ადრე. შეამოწმეთ, თუ შეიძლება, ტელესტუდიაში, რომელ საათზე, რა დროს ჩაიწერეს ჩემი გამოსვლა. მაგრამ რატომ გადასცეს იგი 22 საათსა და 50 წუთზე?

შემდეგ — ბავშვები. წერენ, როგორ იღებდნენ ყვავილებს, მაგრამ ყვავილებს იღებდნენ არა ბავშვები, არამედ ძირითადად გადაცმული მილიცია, და არც ერთი მათგანი არ დაშავებულა, როცა ყვავილები აიღეს მთავრობის სახლის მახლობლად პანაშვიდის შემდეგ.

უკვე ვუახლოვდები დასასრულს, ამხანაგებო. მივმართავ კომისიას, რომელიც ახლა მუშაობს, და ვთხოვ გაერკვეს, რა იყო 180 გრადუსით მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების მიერ მოვლენების გაშუქების შემობრუნების მიზეზი?

მეორე. რატომ იყო, რომ გამოძიების დაწყებისთანავე მსხვერპლი უდანაშაულოდ გამოაცხადეს, მრავალი დღე-ღამის ანტისაბჭოურ თავყრილობას კი სახალხო სეირნობა უწოდეს?

მესამე. რატომ იყო, რომ გამოძიების დაწყებისთანავე რესპუბლიკისა და პარტიის ხელმძღვანელობას ჩამოაცილეს პირველი ადამიანები, დანიშნეს კი ახლები, რომლებმაც მაშინვე განაცხადეს, რომ ყველაფერი უიმთაოოდ წყდებოდა და მათ საერთოდ არაფერი იცოდნენ? მაგალითი. 22 აპრილს პარტიული და საბჭოთა მუშაკების თათბირზე თბილისში ახლად არჩეულმა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ამხანაგმა გუმბარიძემ (იგი აქ იმყოფება) განაცხადა, რომ ცენტრალური კომიტეტის ბიუროზე მოვლენების გამო გადაწყვეტილების მიღების დროს (შემდეგ სიტყვა-სიტყვით) გამოითქვა აზრი საჭიროების შემთხვევაში (ხაზს ვუსვამ — საჭიროების შემთხვევაში, გადაწყვეტილება კი ერთმანეთზენელოვანი იყო, და პარტიული აქტივი

დეპუტატ ჯ. ი. პატიაშვილის გამოსვლა

(თბილისის პირველი მაისის ტერიტორიული საარჩევნო ოლქი, საქართველოს სსრ)

ამხანაგებო დეპუტატებო! ... ტერიტორიებიდან ვიტყვი ... ბილისში მოსმენილ სიმართლეს თბილ... ში მოსმენილი ტრაგედიის შესა... ებ. ... ამას, რაც ვიცი, რადგან გა... ოსულმა ამხანაგებმა... ახლა არ ... ინდა დავუპირისპირო ერთი-მეო... ს, მაგრამ სიტუაცია, როგორაც ... ეო, ... ითითხოვს განმარტებას, თუ ... ტომ მოხდა ეს ტრაგედია. მო... ხდარის შემდეგ ... ახლა ყველა ... ვაანდება, ყველა გვიკარნახებს, ... ზოგიერთი თავს არიდებს პასუხ... ისმგებლობას, ზოგიერთი გიტვრ... ,მაგრამ ეს არ არის მთავარი. მთა... ვარია ის, რომ მოხდა ტრაგედია, ... რომელიც შავ ლაქად დარჩება სა... ქართველოს და ჩვენი ქვეყნის ის... ტორიაში.

ამჯერ დროს მინდა დეპუტატ... ებს ვუთხრა ის სიმართლე, რომ ... იყო ცდები, რათა სხვაგვარად, სხვა ... მმართულებით წარქმართათ მო... ვლენების გამოძიება. კომისიები ... მუშაობდნენ, მუშაობდა საკავშ... რო კომისია. სამწუხაროდ, გადაწ... ყვეტილებანი შედეგების შესახებ ... არ ვიცი, მაგრამ ,,ამინისტროთა ... ყველ წარმომადგენელი არსებითა... ად ცდილობს თვი აარიდოს პასუ... ხისმგებლობას. პირადად არ მო... მახსნია და არც ვიხსნი პასუხის... მგებლობას.

... ირველ შენიშვნად, რომელიც ... ომეცეს, როცა უკვე პირველ ... ... ად ალარ ვმუშაობდი, და შე... ნიშვნად კი არა, არამედ შეცდო... მად ჩაგვთვალეს ის, რომ ოპერა... ციის ხელმძღვანელობა მივანდეთ ... სარდალს, გენერალ როდიონოვს. ... მინდა ამის თაობაზე ვთქვა, რომ ... რესპუბლიკის კომპარტიის ცენტ... რალური კომიტეტის ბიუროს იგი ... არ დაუნიშნავს, ეს არ დაუვალე... ბია. ეს მოხდა მას შემდეგ, რაც ... თავად გენერალ-პოლკოვნიკი რო... დიონოვი და სსრ კავშირის თავ... დაცვის მინისტრის პირველი მოა... დგილე არმიის გენერალი კოჩეტ... ოვი მოვიდნენ ცენტრალურ კომი... ტეტში, ჩემთან და მითხრეს, რომ ... ხელმძღვანელობა დაკისრებული ... აქვს გენერალ როდიონოვს. მე ... ვიკოდი, რომ ამ კითხვას დამსა... ვმდით. სამწუხაროდ, მაშინ ეს ... კითხვა არ დამისვამს, დღეს კი ... ვსვამ ... ასს...

სინამდვილეში მოვლენები ასე... თნაირად ვითარდებოდა. რესპუბ... ლიკასა და კონკრეტულად თბილ... ისში სიტუაცია რთული იყო. ამ ... საკითხებზე მოვახსენე ცენტრა... ლური კომიტეტს, ცენტრალური კო... მიტეტის მდივნებს ამხანაგ როზო... ვსკო

მოსკოვი, კ[illegible], სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობის პრეზიდიუმს

ასლი: სახალხო დეპუტატებს საქართველოს სს რესპუბლიკისაგან

30 მაისს ყრილობაზე გენერალ-პოლკოვნიკ როდიონოვის გამოსვლასთან დაკავშირებით გამმართა გაზეთ „ზარია ვოსტოკას“ რედაქციის კოლექტივის ღია პარტიული კრება. პრინციპულად არ ვეთანხმებით როდიონოვის პოზიციას, რომელსაც 9 აპრილის ტრაგედიის შეფასებაში დაადგა. პროტესტს ვაცხადებთ მომხდარი ამბების მისეული ვერსიის დასამტკიცებლად ჩვენი გაზეთის გამოყენების წინააღმდეგ. საჭიროდ მიგვაჩნია გახვუმარტოთ 14 აპრილის იმ სტატიის დასეუშდვის ვითარება, რომელსაც როდიონოვი იმოწმებს.

სტატია რედაქციაში იმავე დღის დილით მივიღეთ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტიდან, რომელიც მიგვითითებდა გამოგვქვეყნებინა იგი 14 აპრილის ნომერში. როგორც კრებაზე გაირკვა, ორიგინალს ხელს არ აწერდნენ არც ავტორი და არც ის პირები, რომლებმაც სანქცია მისცეს აღნიშნულ სტატიას. გამოქვეყნების შემდეგ სტატიის ორიგინალი, რომელმაც თავისი ამკარა არაობიექტურობით ნეგატიური რეაქცია გამოიწვია კოლექტივში, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა გამოითხოვა და რედაქციას აღარ დაბრუნებია. ჩვენ, სამწუხაროდ, ვერ გავარკვიეთ, ვისი მითითებით მომზადდა სტატია. ამას პასუხი უნდა გასცეს ცენტრალური კომიტეტის მეორე მდივანმა ბ. ნიკოლსკიმ, რომელიც იმ დღეებში ფაქტობრივად ხელმძღვანელობდა რესპუბლიკის პარტიულ ორგანიზაციას.

ჯერ უარყოფთ რა ბრალს ჩვენს გაზეთში აღნიშნული მასალის დაბეჭდვისათვის, მიგვაჩნია, რომ მისი პუბლიკაციისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტს, რომელიც იმ დღეებში მკაცრ დიქტატს უწევდა „ზარია ვოსტოკას“.

კრების დადგენილებით, ამა წლის 31 მაისის ნომერში ეაქვეყნებთ ამ დეპეშას ყრილობისადმი და სტატიას აღნიშნულ საკითხში რედაქციის კოლექტივის პოზიციის თაობაზე. გთხოვთ, დეპეშა გააცნოთ სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობას.

ხელმოწერილნი: რედაქციის თანამშრომლები — იოსელიანი, ფაცურია, ხოსროშვილი, ესვანჯია, ადამაშვილი, აკოფოვი, ალპეროვიჩი, ამირეჯიბი, ახალკაცი, ბუაჩიძე, გუსურაშვილი, გალუსტოვი, გამყრელიძე, გამსახურდია, გრაჩოვი, დარჩიაშვილი, იმპანიშვილი, ინოველი, ლოგასაძე, ლომთათაძე, მარტინიუკი, მიროევი, მჰედლიძე, მჰედლიშვილი, პეტრიაშვილი, სადათიერაშვილი, ჩაჩუა, შაბაჩენკო, ელიავა.

ჩვენი პოზიცია

დღეს ჩვენ იმას ვშვრებით, რაც არასოდეს არ გვქნია, — რედაქციის კოლექტივის ღია პარტიული კრების გადაწყვეტილებით, რომელიც 30 მაისს სალამოს გაიმართა, ვაქვეყნებთ დეპეშას სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობისადმი და ვაყალიბებთ ჩვენს პოზიციას, რომელიც კოლექტივმა ამ კრებაზე.

დღეს ჩვენ ვშვრებით იმას, რაც უფრო ადრე უნდა გვექნა, სანამ 14 აპრილს „ზარია ვოსტოკაში“ დაიბეჭდებოდა სტატია „ჩვენი ვალია, სიმშვიდე დავუბრუნოთ საქართველოს“, საიდანაც ესოდენ უხვად მოიყვანა ციტატები სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობის ტრიბუნიდან ი. როდიონოვმა, — გამოვხატავთ ჩვენს დამოკიდებულებას არა მარტო ამ სტატიისადმი, არამედ ათწლეულობით დამკვიდრებული ფორმულისადმიც: „გაზეთი პარტიული კომიტეტის ორგანოა“.

სანამ აღნიშნული მასალის გამოქვეყნების მეჯნაზმს ავხსნიდეთ, საჭიროდ მიგვაჩნია ვთქვათ შემდეგი.

პოლიტიკური ტერორის, სუბიექტივიზმისა და უძარაობის წლების მანძილზე ძირფესვიანად დამახინჯდა პარტიული პრესის ლენინური პრინციპები — ისევე როგორც ბევრი სხვა ფუძემდებელი პრინციპი, რომელთა ბაზაზეც ვვარაუდობდით აგვიგო სოციალისტური საზოგადოება. პრესა პარტიულ-საბჭოთა ბიუროკრატიის მორჩილ მსახურად, იმ აპარატის მოქმედების იარაღად გადაიქცა, რომელმაც ხალხს შეხედულებათა გამომხატველის როლი დაიჩემა. ფორმალურად ადვილი არ შეცვლილა — მასობრივი ინფორმაციის საშუალებანი როგორც იყვნენ შესაბამისი კომიტეტების, საბჭოებისა და სხვათა ორგანოები, ისევე დარჩნენ. მაგრამ საქმე ის არის, რომ იმ მომენტისათვის, როცა ჩვენს ქვეყანაში „სოციალიზმი აშენდა“ — ეს ხომ მთელ მსოფლიოს ამცნეს — არსებითად გადანაწილდა ძალაუფლება — მოხდა თავისებური ჩუმი კონტრრევოლუცია: ხალხი მარტოოდენ წარმომადგენლობდა — გადაწყვეტილებებს ეაცხადებთ: რედაქციის არც ერთ თანამშრომელს არ მოუმზადებია სტატია „ჩვენი ვალია სიმშვიდე დავუბრუნოთ საქართველოს“ და პირდაპირი დამოკიდებულება მასთან არა აქვს. მაშ, როგორ გაჩნდა?

13 აპრილს დღისით, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის იდეოლოგიურმა განყოფილებამ გააფრთხილა რედაქციის ხელმძღვანელობა, რომ ცენტრალური კომიტეტიდან მიიღებდა მეთაური სტატიას, რომელსაც — ეს, იმედი გვაქვს, ნათელია — უნდა გამოეხატა რესპუბლიკის ხელმძღვანელი პარტიული ორგანოს პოზიცია, მისი დამოკიდებულება შექმნილი პოლიტიკური სიტუაციისადმი. 14 აპრილს, დილის ოთხი საათის შემდეგ სტატია გაზეთში მოიტანეს. უნდა აღინიშნოს, რომ იმ დღეებში საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტს ფაქტობრივად მეორე მდივანი ბ. ნიკოლსკი ხელძღვანელობდა.

სტატიას არავის ხელმოწერა და ვიზა არ ჰქონდა. იგი მაშინვე აიწყო და 14 აპრილის ნომერში გამოქვეყნდა. ორი დღის შემდეგ იდეოლოგიური განყოფილების მოთხოვნით სტატიის ორიგინალი ცენტრალურ კომიტეტს დაუბრუნდა.

როცა 14 აპრილს დილით წავიკითხეთ სტატია, რომელიც ვითომ სარედაქციო იყო, ორი აზრი არ ყოფილა: მასალა აშკარად არაობიექტურია.

იმისათვის, რომ ასეთი რამ აღარასოდეს აღარ განმეორდეს, რედაქცია ამიერიდან უფლებას იტოვებს გამოთქვას თავისი აზრი, დაიცვას თავისი პოზიცია, გამოხატოს ალტერნატიული თვალსაზრისი ამა თუ იმ მასალაზე, რომელსაც გამოუგზავნის საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭო და მინისტრთა საბჭო, რომელთა ორგანოა „ზარია ვოსტოკა“.

მიღებულია რედაქციის კოლექტივის ღია პარტიულ კრებაზე.

გაზეთ „ზარია ვოსტოკას“ რედაქციას

ძვირფასო ბიბოვრებო! ამ ცოტა ხნის წინათ ჩვენი კორეს-პონდენტი მთიანი ყარაბაღიდან და თბილისიდან დაბრუნდა. ყარაბაღის თაობაზე სტატია დავბეჭდეთ, თბილისის თაობაზე სტატია კი ნომრიდან მოგვიხსნეს. როცა ცენზურა აყოვნებს ისეთ მასალებს, როგორიცაა სიმართლე საქართველოს ამბებზე, შიში მიპყრობს ხოლმე, და არა იმიტომ, რომ სწორედ ჩვენ ვერ ვიტყვით ჩვენს სიტყვას. მე მეშინია იმ ძალებისა, რომლებიც ცდილობენ შეაჩერონ სიმართლის გარკვევის პროცესი, სქელ ხალიჩებქვეშ დამალონ სიმართლე და პროვოკაციული უწოდონ მას. ვერასოდეს ვერ დავიჯერებ, რომ ჩემთვის ძმებივით ახლობელი ჯანსულ ჩარკვიანი, გია ყანჩელი და რობერტ სტურუა ვნებას მიაყენებენ თავიანთ ხალხსა თუ საბჭოთა ქეყანას. მაგრამ მითი წერილები ეურნალიდან მოხსნეს, როგორც კონსოლიდაციის დღევანდელი პროცესისათვის მავნე. ტყუილია, კონსოლიდაციისათვის საშიში არიან ისინი, ვინც, სხვა ხალხის წარმომადგენელთა წინააღმდეგ შოვინისტურ ლოზუნგებსა თუ მესანგრის ხელბარს მძმართავს. საშიშია არიან ისინი, ვინაც სურს პროვოკაციულად გამოიწვიოს ბრძოლები ქუჩებში და გამოიძახოს კატებით თუ ავტომატებით შეიარაღებული მორიგი „ძმისული“, რომელმაც ხალხი უნდა გაიჩიროს. მახსოვს, ე. ა. შევარდნაძეს ყველაფერი რომ იცოდა, ოღონდ სამიც დაათიან წლებში დემონსტრანტთა სისხლი არ დაღვრილიყო, და კიდევაც მიიღწია ამას. დღეს იმათ, ვისაც სისხლის დაღვრა სჭირდებოდა, შეძლეს ეს. ვინც ახალგაზრდა თბილისელებს ურტყამდა, ჩვენ ყველას გვიტყამდა; ეს იყო ლახვარი არა მარტო საქართველოს გულში — მესანგრის ხელბარები გარდაქმნის გულს, იმ ხალხის მრისხანების გულს უმიზნებდა, რომელიც აღდგა მთელი ამ ცაცრუის წინააღმდეგ, ამდენი წლის მანძილზე ეშმარიტებად რომ გვთავაზობდნენ.

დადგა ეამი განკითხვისა — ისინი, ვისაც არ სურს პასუხი აგოს თავისი საქმეებისათვის, ყოველგვარ დანაშაულს იკადრებენ, ოღონდ დააშინონ ხალხი.

პროვოკატორები — ყოველგვარი პროვოკატორები სასაკვდილოდ საშიშნი არიან. მაგრამ ისინი, ვინც სიმართლეს ახშობს, ვინც ინფორმაციას ჩქმალავს, ჩვენი ქვეყნის ისედაც ძნელად მიმდინარე განახლების წინააღმდეგ მუშაობენ.

ძვირფასო მეგობრებო, ქართველო ძმებო და დებო, მერეშენეთ, ყველაფერს ვიღონებ, რაც ძალმიძს, სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა მომავალ შეკრებაზე იმისათვის, რომ მატყუარები და დამნაშავენი კვლავ კარგავდნენ ძალაუფლებას. მომტევეთ, რომ ვერ შევძელი მეამბნა თქვენს შესახებ მთელი ის სიმართლე, რომელიც ვიცი.

მაგრამ ჩემთვის მთავარია ერთი რამ: თქვენი სატკივარი, ჩემი სატკივარია; როდესაც თქვენი სისხლი იღვრება, იგი ჩემი ძარღვებიდანაც დის. თქვენთან ერთად ვარ მე, თქვენთან ერთად არის „ოგონიოკის“ მილიონობით მკითხველი. ჩვენ ვერასოდეს ვერ ვიქნებით კარგად ცალ-ცალკე: ჩვენ ერთად ვიბრძოლეთ სამართლიანობისათვის და ერთად გავიმარჯვებთ. ამ აზრით მივდივარ სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა ყრილობის პირველ სხდომაზე და მზად ვარ, ვიბრძოლო მისი ხორცშესხმისათვის.

თქვენი ვიტალი კორეტიჩი,
სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატი.
1989 წ. 20 მაისი.

„ზარია ვოსტოკა“
1989 წ. 31/V.

საუბრები საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოში

30 მაისს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარემ ნოდარ ჭითანავამ მიიღო ცნობილი ფრანგი მეწარმე, სამშენებლო-კომერციული ფირმის „ლეზ არკის“ გენერალური დირექტორი მიშელ მელიავა.

აღნიშნა რა საქართველოს ტრადიციული კავშირურთიერთობა საფრანგეთთან, ნ. ა. ჭითანავამ თქვა, რომ რესპუბლიკა მზად არის კვლავაც გააფართოოს საქმიანი კონტაქტები ამ ქვეყანასთან და, კერძოდ, ფირმა „ლეზ არკთან“.

საუბრის დროს დიდი ყურადღება დაეთმო ბაკურიანში ზამთრის ოლიმპიური ასპარეზობის გამართვის შესაძლებლობას. აღინიშნა, რომ ეს არის ეროვნული პრესტიჟის საკითხი, მის დადებით გადაწყვეტას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს.

მიშელ მელიავამ ილაპარაკა თავისი ფირმის კონკრეტულ გეგმებზე ტურიზმის მსოფლიო ცენტრად გადაქცევის, იქ მსოფლიო სტანდარტების დონის კომფორტული სასტუმროს, სამთო-სათხილამურო ტრასების, მექანიკური საწეველების მშენებლობის შესახებ.

როგორც იგი ფიქრობს, ბაკურიანს რეალური შესაძლებლობა აქვს ზამთრის ოლიმპიური ასპარეზობის გამართვისათვის.

შეხვედრაზე განიხილეს ტურიზმის დარგში თანამშრომლობის, რესპუბლიკის განვითარებისათვის მისი ბუნებრივი სიმდიდრეების გამოყენების პერსპექტივები, ახალი სასტუმროების მშენებლობის, მათი მომსახურების ერთობლივ საწარმოთა შექმნის პროექტები.

საუბარში მონაწილეობდნენ რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა მინისტრი გ. დ. ჯავახიშვილი, საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის რექტორი გ. გ. ჩოგოვაძე, საქართველოს რესპუბლიკური გაერთიანება „საქკურორტის“ გენერალური დირექტორი ზ. გ. ღუღუნიშვილი.

(საქინფორმი).

□

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარემ ნ. ა. ჭითანავამ მიიღო იაპონიის თვალსაჩინო საზოგადო მოღვაწეთა, კულტურისა და საქმიანი წრეების წარმომადგენელთა დელეგაცია. დელეგაციას მეთაურობს საქართველოს დიდი მეგობარი, გამომცემლობა „რინონსაიას“ გენერალური დირექტორი, იაპონია-საქართველოს საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტი რიოჰეი კომიამა. დელეგაციის შემადგენლობაში შედიან ქართული კულტურისა და ხელოვნების დამფასებლები და აქტიური პოპულარიზატორები — გამომცემლობა „ჰიროსე სანდეს“ მფლობელი ფუმიო ისი, წიგნის მაღაზიების „ჰერინდოს“ მფლობელი და დირექტორი სიგეე ჰირობალსი, ცნობილი მხატვარი, სამხატვრო გალერეის „სტრეიბის“ მფლობელი ტაკეო ცუკაპარა, ჟურნალისტი კანაკო ტანაკა.

ნ. ა. ჭითანავამ დიდი მადლობა გადაუხადა იაპონელ სტუმრებს უდიდესი მუშაობისათვის, რომელსაც ეწევიან თავიანთ სამშობლოში ქართული კულტურის პოპულარიზაციის, იაპონელი და ქართველი ხალხების მეგობრობისა და ურთიერთგაგების განმტკიცების, იაპონიაში შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნისა და გამოცემისათვის. მან აღნიშნა, რომ უფრო აქტიურად უნდა განვავითაროთ თანამშრომლობა ეკონომიკისა და ვაჭრობის, მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში, შეეშნათ ერთობლივი ორგანიზაციები. ხაზგასმით აღინიშნა, რომ რესპუბლიკის მთავრობა მხარს უჭერს ყოველ ნაბიჯს ამ მიმართულებით.

ნ. ა. ჭითანავამ რ. კომიამა მოიწვია მონაწილეობა მიიღოს ქართული ლიტერატურის კლასიკოსის აკაკი წერეთლის დაბადების 150 წლისთავთან დაკავშირებულ ზეიმში, რომელიც იუნესკოს გადაწყვეტილებით გაისად აღინიშნება მთელ მსოფლიოში.

იაპონიის დელეგაციის ხელმძღვანელმა ილაპარაკა იმაზე, თუ რა დიდ ინტერესს იჩენს იაპონიის ფართო საზოგადოებრიობა ქართველი ხალხის ისტორიისა და კულტურისადმი, რესპუბლიკის ცხოვრებისადმი, გააცხო იაპონია-საქართველოს საზოგადოების საქმიანობა, კულტურული კონტაქტების შემდგომი გაფართოების, იაპონურ ენაზე შოთა რუსთაველის ნაწარმოების ახალი თარგმანის მომზადების გეგმები.

— საქართველოში პირველად ოც წელზე მეტი ხნის წინათ ჩამოვედი, — თქვა მან. — მას შემდეგ არაერთგზის ვყოფილვარ აქ, და ყოველთვის ხელახლა აღმოვაჩენ ხოლმე მას. რუსთაველი ყველა დროის ერთ-ერთ უდიდეს პოეტად მიმაჩნია და ვამაყობ, რომ ჩემმა გამომცემლობამ იაპონელებს პირველმა მისცა შესაძლებლობა გასცნობოდნენ მშობლიურ ენაზე მის შემოქმედებას. თქვენთან ათი მშვენიერი დღე გავატარეთ, შევძინეთ ახალი მეგობრები და დაუვიწყარი შთაბეჭდილებები მიგვყვება.

რ. კომიამამ რესპუბლიკის მთავრობის ხელმძღვანელს მიართვა დიდებულად გამოცემული ფუკურო ჰეის მიერ თარგმნილი პოემა „ვეფხისტყაოსანი“.

საუბარში მონაწილეობდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მეცნიერებისა და ლიტერატურის განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, მწერალი გ. შ. ციცაშვილი. (საქინფორმი).

□

29 მაისს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის პირველმა მოადგილემ ო. ქვლითაიამ მიიღო მონაწილენი ევროპის პრესის საგენტოების ალიანსის ხანგრძლივ ინფორმაციულ სემინარზე, რომელიც თბილისში მიმდინარეობს.

ო. ქვლითაიამ სტუმრებს გააცნო რესპუბლიკის, ისევე როგორც მთელი ჩვენი ქვეყნის, ცხოვრებაში მიმდინარე ცვლილებები — პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ საკანონმდებლო. აღინიშნა, რომ გარდაქმნის საქმის წარმატების გადამწყვეტი პირობა გახდა მშრომელთა მაქსიმალურად ფართო ჩაბმა სოციალური გარდაქმნების პროცესებში, დემოკრატიისა და საჯაროობის განვითარება, პოლიტიკური სისტემის რეფორმა.

საუბრის დროს ილაპარაკეს ალიანსის საქმიანობაზე, რომელიც ახალისებს ინფორმაციისა და დოკუმენტების რეგულარულ გაცვლას, მაგრამ არავის არ ახვევს თავს თავის პოზიციას. ევროპის პრესის საგენტოების ალიანსის წევრები სრულიად თავისუფალი არიან თავიანთ მოქმედებაში. აღინიშნა, რომ სხვადასხვა რეგიონალური კავშირებიდან ყველაზე გვლენიანი საერთაშორისო ორგანიზაციის — ბიუროს მორიგი სხდომა. სხდომის მუშაობაში მონაწილეობდნენ ალიანსის გენერალური მდივანი არიგო კორნერო (იტალია), ადნ-ს (გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკა) გენერალური დირექტორი გიუტერ პიოჩკე, აპას (ავსტრია) საგენტოს გენერალური დირექტორი ვოლფგანგ ვისლოცილი, აპნ-ს საგენტოს (ნიდერლანდი) გენერალური დირექტორი კარლ ვან დიტსჰეიზენი, საკდესის დელეგაცია საგენტოს გენერალური დირექტორის პირველი მოადგილის გენადი შიკინის მეთაურობით.

ბიუროს სხდომაზე წაიკითხეს ალიანსის პრეზიდენტის, საკდეს-ის გენერალური დირექტორის ლონიდ კრავჩენკოს მისასალმებელი წერილი.

თბილისის შეხვედრის მონაწილეებს გააცნეს რომში ალიანსის ბიუროს წინა სხდომის ოქმები, სპეციალური კომიტეტების საქმიანობა, რომლებიც მუდმივი საბჭოთა ორგანოებია ალიანსში, განიხილეს 1989 წელს ევროპის პრესის საგენტოების ალიანსის გენერალური დირექტორის ანოტაციები.

ბიუროს სხდომაზე ეცნობა ალიანსის ბიუროს ახალი ადგილსამყოფელი — ბონი.

ალიანსის ბიუროს ახალ ადგილსამყოფელ ბონში ალიანსის ბიუროს ოფიციალურ ენად ინგლისურ, ფრანგულ, ესპანურ, რუსულ, ინგლისურ-ფრანგულ, ინგლისურ-ესპანურ ენებზე ითარგმნება ინფორმაციული ბიულეტენი, ალიანსის ბიულეტენი, ინფორმაციული ბიულეტენი ალიანსის